

PROGRESSIEGERICHT LESBEZOEK Voorbeeld ter inspiratie

Gwenda Schlundt Bodien

© 2017 www.progressiegerichtwerken.com CPW- Centrum progressiegericht werken

INHOUD

Inhoud

I. De rationale: waartoe progressiegerichte lesbezoeken?	3
II. Ontwerpcriteria voor een systeem van progressiegerichte lesbezoeken	4
1. Vervullen van psychologische basisbehoeften	4
2. Autonomie in samenhang met structuur	4
3. Groeimindset, leerzone/presteerzone en deliberate practice	4
4. Informerende intentie	5
5. De kracht van kleine progressie benutten	5
6. Progressiegerichte gespreksvoering	5
III. Een eenvoudig systeem van progressiegerichte lesbezoeken	7
Vorbereidingsformulier voor de aanvrager	8
Observatieformulier voor de lesbezoeker	9
Reflectievragen.....	10
IV. Test and learn benadering	11
Inspiratielijst progressiegerichte interventies in de klas	12
Literatuur.....	20

I. De rationale: waartoe progressiegerichte lesbezoeken?

Dit schooljaar zijn er veel stappen gezet om de progressiegerichte aanpak steeds beter te leren kennen en te leren benutten, zowel met docenten onderling als in de interacties met leerlingen.

Daarbij is een stap voor stap benadering gevolgd, waarbij telkens is gekeken wat er goed werkte en waar de docenten behoefte aan hadden. Nu is het idee ontstaan om een coaching-on-the-job systeem op te zetten, waarmee docenten van elkaar kunnen leren en waarbij ze samen kunnen ontdekken hoe ze de progressiegerichte aanpak in de klas verder kunnen benutten.

Omdat het nadrukkelijk de bedoeling is om de coaching-on-the-job op een progressiegerichte wijze aan te pakken en dit systeem ook inhoudelijk te voeden met de progressiegerichte principes, heet het systeem 'progressiegericht lesbezoek'.

Waartoe dient het systeem van progressiegerichte lesbezoeken?

1. Met elkaar leren om de progressiegerichte aanpak in de klas te benutten
2. Als docenten leerzones creëren in het werk zodat er voortdurend betekenisvolle progressie wordt geboekt en men onderling van elkaar leert

Het voordeel hiervan is dat er betekenisvolle progressie geboekt wordt met individuele leerlingen, in de klas, als docent en als teams van docenten en op systeemniveau bij XXX.

II. Ontwerpcriteria voor een systeem van progressiegerichte lesbezoeken

De progressiegerichte aanpak biedt ontwerpcriteria voor een systeem van progressiegerichte lesbezoeken. Hierna worden zes ontwerpcriteria kort beschreven.

1. Vervullen van *psychologische basisbehoeften*

Vervulling van de drie universele psychologische basisbehoeften (verbondenheid, competentie, autonomie) heeft veel voordelen voor medewerkers en organisaties. Medewerkers die meer ervaren dat hun psychologische basisbehoeften worden vervuld, raken autonoom gemotiveerd en zijn meer bereid zich in te spannen voor het werk. Ze hebben ook meer werkplezier.

Het eerste ontwerpcriterium is dan ook dat het systeem van progressiegerichte lesbezoeken zorgt voor de vervulling van de drie psychologische basisbehoeften. Concreet betekent dit dat:

1. het systeem de medewerkers de gelegenheid moet bieden **competenter** te worden en/of met zelfvertrouwen aan het werk te zijn;
2. het systeem de medewerkers **vrijheid** biedt om te experimenteren en hun eigen gedrag te initiëren in plaats van dat zij zich onder druk gezet en gedwongen voelen zich op een bepaalde manier te gedragen;
3. het systeem de medewerkers een gevoel van **verbondenheid** met leidinggevenden en collega's en het gevoel met respect te worden behandeld biedt.

2. *Autonomie in samenhang met structuur*

Autonoom functioneren betekent dat de medewerker doet waar hij helemaal achter staat, niet dat de medewerker alleen maar doet waar hij zin in heeft. Autonome motivatie ontstaat binnen duidelijke structuren, dat wil zeggen dat die hoge kwaliteit van motivatie alleen kan ontstaan als de medewerkers de noodzakelijke informatie, hulp, feedback en begeleiding krijgen plus een duidelijk idee over wat er van hen verwacht wordt en waarom.

Het tweede ontwerpcriterium is dus dat het systeem van progressiegerichte lesbezoeken een duidelijke structuur heeft, qua inhoud en qua aanpak. Dat er een structuur is, betekent niet dat die op de voorgrond staat of een doel op zich is. In plaats daarvan is de structuur zo eenvoudig mogelijk en ondersteunt die het praten over bereikte en te bereiken progressie en het boeken van betekenisvolle progressie.

3. *Groeimindset, leerzone/presteerzone en deliberate practice*

Voor het daadwerkelijk bereiken van betekenisvolle progressie is het geloven dat progressie mogelijk is een voorwaarde. Een groeimindset is de overtuiging dat iedereen, ongeacht waar die nu staat, progressie kan boeken en dat effectieve leerstrategieën, feedback en inspanning normaal en noodzakelijk is om die progressie te kunnen boeken.

Een derde ontwerpcriterium is dan ook dat het systeem van progressiegerichte lesbezoeken een groeimindset stimuleert (en geen statische mindset).

De groei van veel mensen stagneert nadat ze een adequaat functioneringsniveau hebben bereikt, omdat ze niet meer investeren in leren maar uitsluitend gericht zijn op doen wat ze al kunnen (presteren). Om echter betekenisvolle progressie te kunnen blijven boeken, is het noodzakelijk om regelmatig in de leerzone te stappen en onderscheid te maken tussen wanneer je wilt presteren en wanneer je wilt leren. Bij progressiegerichte lesbezoeken is juist aandacht voor de leerzone van de medewerker.

Met een groeimindset zijn mensen meer bereid om in hun leerzone te stappen. Wat ze vervolgens doen om daadwerkelijk beter te worden bepaalt of ze al dan niet beter worden. De manier om beter te worden in wat mensen nog niet goed kunnen is deliberate practice, dat is een doelbewuste manier van oefenen, met gerichte en frequente feedback en telkens net even buiten de comfortzone van de persoon. Bij progressiegerichte lesbezoeken wordt de aandacht dan ook bewust gericht op *hoe* de medewerker beter kan gaan worden in wat hij moet of wil ontwikkelen; hoe hij leerzones kan gaan opzoeken.

4. Informerende intentie

Feedback over het functioneren van de individuele medewerker kan worden ervaren als informerend of als controlerend. Als de feedback als controlerend wordt ervaren, dan krijgt die de betekenis voor de persoon dat hij zich al dan niet zo heeft gedragen zoals hij zich behoort te gedragen. Er is dan externe druk op de persoon om bepaalde prestaties te halen of zich op een bepaalde manier te gedragen. Dit heeft een negatief effect op de perceptie van autonomie en verlaagt de intrinsieke motivatie.

Wordt de feedback op een informerende, niet controlerende wijze gebracht en ervaren dan blijft de autonomie en competentie van de persoon in tact of wordt deze verhoogd. De persoon ervaart de feedback dan als informatie over hoe de combinatie van hem in zijn werkcontext aan het werken is. De focus ligt niet op de persoonskenmerken, maar op het gedrag van de persoon in de situatie.

Een vierde ontwerpcriterium is dan ook dat het systeem van progressiegerichte lesbezoeken een informerende intentie heeft en geen beoordelende intentie.

5. De kracht van kleine progressie benutten

Uit onderzoek blijkt dat de factor die het meest bepalend is voor een positieve innerlijke werkbeleving het boeken van kleine betekenisvolle progressie is. Positieve innerlijke werkbeleving is gedefinieerd als positieve gedachten en gevoelens over en motivatie voor het werk.

Het ervaren van positieve innerlijke werkbeleving heeft veel voordelen; creativiteit, beter omgaan met tegenslag, hogere productiviteit, betere kwaliteit van het werk, een beter gevoel tijdens het werk en in de vrije tijd en verbeterde samenwerking.

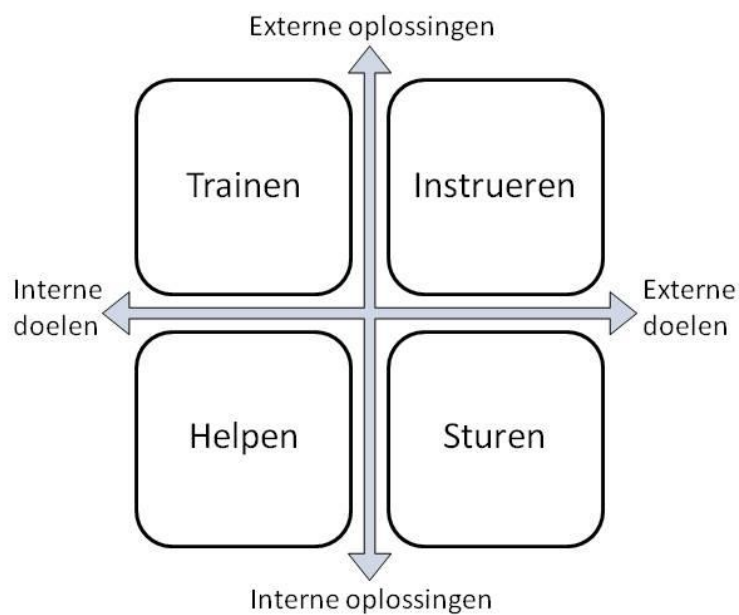
Een vijfde ontwerpcriterium is dan ook dat de kracht van het zichtbaar maken van (kleine) betekenisvolle progressie door de individuele medewerker benut wordt.

6. Progressiegerichte gespreksvoering

Een zesde ontwerpcriterium van progressiegesprekken ligt in de manier van communiceren rondom progressiegerichte lesbezoeken.

Kenmerken van progressiegerichte gespreksvoering zijn onder andere: autonomie-ondersteunend, groeimindsetstimulerend, interventies hebben een positieve richting, er is steeds helderheid in welke rol men op welk moment vervult in het gesprek.

De progressiegerichte interventies zijn gecategoriseerd in vier professionele rollen, die in een gesprek allemaal aan de orde kunnen zijn. Bij progressiegerichte lesbezoeken is geen sprake van een hiërarchische relatie tussen de collega's, en de stuurrol wordt niet ingenomen in dit proces. De aanvrager van een progressiegericht lesbezoek bepaalt op welke manier hij graag geholpen wil worden (helpen, trainen, instrueren).

In elk van die vakjes die zo ontstaat zijn specifieke progressiegerichte interventies beschikbaar (zie de literatuurlijst).

III. Een eenvoudig systeem van progressiegerichte lesbezoeken

Het systeem is zo eenvoudig mogelijk en is op vrijwillige basis. De medewerker die graag gebruik wil maken van een progressiegericht lesbezoek zet het proces in gang, door een collega te vragen om dit te gaan doen met hem.

Stap 1. Voorbereiding

In de voorbereiding geeft de persoon die het progressiegericht lesbezoek aanvraagt aan waar hij graag op wil focussen. Hij heeft daarvoor een overzicht ter beschikking met progressiegerichte interventies in de klas en een eenvoudig voorbereidingsformulier, dat hij bespreekt met de collega.

Stap 2. Observatie

Dan vindt de observatie van de collega in de klas plaats, waarbij de focus van de observatie ligt bij wat de persoon heeft aangegeven interessant en belangrijk te vinden in de voorbereiding. De observator kan gebruik maken van het observatieformulier, waarin wordt gefocust op gedragsbeschrijvingen.

Stap 3. Reflectie

Na afloop bespreken beiden de vragen die de persoon in de voorbereiding heeft aangegeven en daarbij benutten ze de observaties van de observator. Hiervoor hebben ze ook een gespreksformat ter beschikking.

Vorbereidingsformulier voor de aanvrager

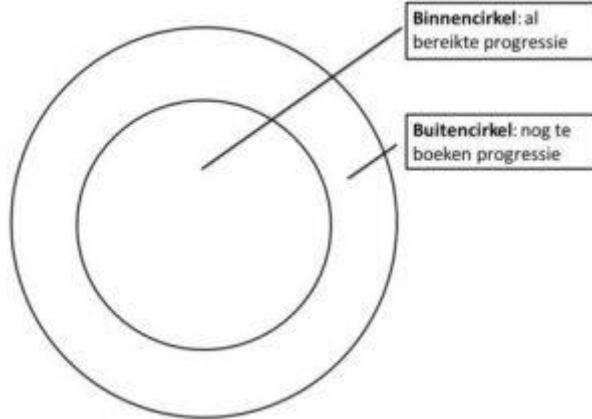
1. Ik wil graag progressie boeken ten aanzien van de volgende soorten klassensituaties:

2. Ik wil progressie boeken ten aanzien van de volgende aspecten van mijn lesgeven:

3. Waaraan zou ik achteraf merken dat de het progressiegerichte lesbezoek nuttig is geweest?

4. Gegeven mijn bovenstaande leerdoelen, wil ik graag een progressiegericht lesbezoek van....., omdat.....:

5. Ik geef er de voorkeur aan (meerdere antwoorden mogelijk):
  - dat je me vragen stelt zodat ik zelf op ideeën kom wat ik wil gaan doen om progressie te boeken
  - dat je me tips en adviezen geeft, waaruit ik kan kiezen welke ik wil uitproberen
  - dat je me een voorbeeld geeft en instructie geeft hoe ik het moet aanpakken

Observatieformulier voor de lesbezoeker

Dit is de hulpstructuur voor de observatie in de klas

1. **De progressiecirkel:** wat zie ik mijn collega al doen dat goed werkt, ten aanzien van de thema's die hij in de voorbereiding heeft aangegeven belangrijk en interessant te vinden? Schrijf deze dingen in de binnencirkel. Wat denk ik dat mijn collega verder zou kunnen proberen om progressie te boeken ten aanzien van wat hij interessant en belangrijk vindt? Schrijf deze dingen in positieve termen in de buitencirkel.

2. **Progressiegericht werken in de klas:** welke progressiegerichte interventies zie ik de collega al doen?
3. **Overige reflecties:** welke overige reflecties heb ik, kijkend naar wat de collega in de voorbereiding heeft gegeven interessant en belangrijk te vinden?

Gebruik dit formulier als gespreksstructuur voor jullie gesprek na de observatie in de klas

Reflectievragen

Vragen voor de aanvrager van het lesbezoek

Wat vond je het meest interessant en waardevol aan het progressiegerichte lesbezoek?

Wat wil je als eerste gaan proberen te gebruiken in de klas?

Waaraan zou je merken dat het je aan het lukken is om toe te passen wat je wilt gaan toepassen? En waaraan zouden de leerlingen het merken?

Vragen voor lesbezoeker na het gesprek

Wat vond je het meest interessant en waardevol aan het progressiegerichte lesbezoek?

Op welke ideeën heeft dit proces je gebracht om zelf verder te gaan benutten (als lesbezoeker en/of in je eigen lessen)?

Evt. wat wil je zelf graag leren omdat je het interessant en/of belangrijk vindt en hoe wil je een leerzone gaan creëren om dat te leren?

IV. Test and learn benadering

De invoering van het systeem van progressiegerichte lesbezoeken heeft de meeste kans van slagen als die congruent is met de progressiegerichte aanpak zelf.

Het invoeren van progressiegerichte lesbezoeken via de test-and-learn benadering ziet er dan ook globaal zo uit:

1. Bespreken van dit stuk met de xxxx
2. Op xxx mensen ermee kennis laten maken, zodat er interesse ontstaat
3. Mogelijkheid bieden om met de progressiegerichte lesbezoeken te experimenteren en ondersteuning bieden om dit te kunnen gaan doen
4. Reflecteren op de ervaringen en vanuit die ervaringen een volgende stap bepalen

Inspiratielijst progressiegerichte interventies in de klas

Progressiegericht werken in de klas	Hoe je dat kunt doen	Meer te weten komen?
KLIMAAT		
Klimaat van autonome motivatie	<ul style="list-style-type: none"> als docent zelf je werk interessant en/of waardevol en belangrijk vinden als docent zelf de perceptie hebben dat je er achter staat wat je aan het doen bent leerlingen keuzes laten maken waar ze achter kunnen staan leerlingen de mogelijkheid bieden om hun interesses te volgen en dingen te kiezen die ze waardevol en belangrijk vinden 	Als docent zelf autonoom gemotiveerd zijn Waarvoor ben ik autonoom gemotiveerd? De kwaliteit van motivatie van leerlingen Dat ik je onder druk zet is voor je eigen bestwil Het alternatief voor druk en controle Autonome zelfregulatie van studenten Autonomieondersteuning door docenten
Klimaat van competentieondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> als docent zelf de perceptie hebben dat je competent bent om je werk te doen als docent zelf steeds blijven leren leerlingen de perceptie laten ontwikkelen dat ze in staat zijn om te doen wat er van ze verwacht wordt leerlingen in een situatie brengen waarin ze op hun eigen niveau zichzelf kunnen stretchen (dus net op het niveau waar het moeilijk voor ze begint te worden) 	Hoe vervullen docenten de behoefte aan competentie van leerlingen? Psychologische basisbehoeften van iemand anders vervullen Hoe progressiegerichte interventies de drie psychologische basisbehoeften vervullen
Klimaat van verbondenheid	<ul style="list-style-type: none"> als docent zelf de perceptie hebben dat je verbonden bent met je collega's en met de school als docent oprecht respect hebben voor de leerlingen leerlingen de perceptie geven dat ze verbonden zijn met jou en elkaar leerlingen laten merken dat ze gerespecteerd en gewaardeerd worden 	Opstandigheid van leerlingen Verbondenheid en feedback Hoe gebruiken docenten de progressiegerichte aanpak in de klas?
Bieden van structuur	<ul style="list-style-type: none"> Structuur is de mate waarin de docent de noodzakelijke informatie, hints, en voorbeelden geeft, en hulp, feedback en begeleiding biedt zodat studenten zich competent voelen om te bereiken wat er van hen verwacht wordt. Duidelijke regels en een goede uitleg 	Bieden van structuur De rol van structuur in de les

Progressiegericht werken in de klas	Hoe je dat kunt doen	Meer te weten komen?
Groeimindsetklimaat	<p>waarom die regels belangrijk zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Eenvoudig te begrijpen instructie, stap-voor-stap uitleg ○ als docent de overtuiging hebben dat iedereen, ongeacht waar die nu staat, beter kan worden en dat effectieve leerstrategieën en hulp en inspanning voor iedereen nodig zijn om beter te worden ○ als docent zelf steeds blijven ontwikkelen en je leerzone creëren ○ de leerling de perceptie geven dat zij hun capaciteiten kunnen ontwikkelen en dat er een link is tussen effectieve inspanning en resultaat ○ leerlingen leerdoelen aanreiken in plaats van prestatiedoelen ○ praten in termen van 'nog niet' en 'de volgende stap' 	<p>Wat is de groeimindset? Hersenvitaminen Leerzone en presteerzone</p>
STUREN		
Geven van een duidelijke progressieverwachting aan leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe kun jij ervoor zorgen dat je door werkt in de les, zodat je aan het einde van de les alle opgaven af hebt? ○ De bedoeling is dat je de komende drie lessen een boek uitleest ○ Het is belangrijk dat jullie nu even goed opletten naar de uitleg die ik nu ga geven ○ Om door te kunnen naar het volgende niveau, is het nodig dat je je stage goed hebt afgerond 	<p>Progressieverwachting Progressie van de student Hoofdstuk in Ontwikkel je Mindset: Autonomie binnen kaders (book beschikbaar bij de intervisiebegeleiders)</p>
Erkennen van het perspectief en (negatieve) gevoelens van leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Wat zijn je gedachten hierover? ○ Ik kan me voorstellen dat je er tegen op ziet/er geen zin in hebt... ○ Dit is ook een lastige opgave, logisch dat je het niet direct snapt ○ Hoe zou jij het graag willen aanpakken? 	<p>Hoofdstuk in Ontwikkel je Mindset: basisinterventies (book beschikbaar bij de intervisiebegeleiders)</p>
Bieden van keuzemogelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> ○ met welke opgave wil je beginnen? 	<p>Actiekeuze en motivatie</p>

Progressiegericht werken in de klas	Hoe je dat kunt doen	Meer te weten komen?
	<ul style="list-style-type: none"> ○ hier zijn vijf opgaven, waarvan je er deze les twee moet maken, kies maar even welke twee je graag wilt doen vandaag ○ zoek even iemand op met wie je dit verslag wilt gaan maken ○ vorm even groepjes van vier personen en maak samen... ○ wil je vandaag of volgende week je boekpresentatie doen? ○ van welk beroep zou je als eerste iets te weten willen komen? 	Conditie creëren waarbinnen mensen zichzelf kunnen motiveren
Deadlines op een informerende manier toelichten	<ul style="list-style-type: none"> ○ graag ontvang ik je verslag voor het einde van de maand, zodat ik je nog feedback kan geven en je zo op tijd je stage kunt afronden ○ je hebt drie weken de tijd om hoofdstuk 4 te bestuderen, die informatie heb je namelijk nodig om je stage te kunnen gaan starten 	Het ondermijnen van intrinsieke motivatie
Het WAT en WAARTOE uitleggen	<ul style="list-style-type: none"> ○ de bedoeling van deze les is om een foutloze sollicitatiebrief te schrijven, zodat de kans zo groot mogelijk wordt dat je wordt uitgenodigd voor een gesprek ○ de komende lessen gaan jullie allemaal een korte presentatie geven over xxxx, zodat jullie leren om duidelijk uit te kunnen leggen aan een groep ○ het is belangrijk dat je geconcentreerd doorwerkt in de les, want dat is ook wat er van je verwacht wordt als je later aan het werk bent 	De progressieverwachting
De student zelf met oplossingen laten komen	<ul style="list-style-type: none"> ○ wat werkt het beste voor jou om geconcentreerd te blijven in de les? ○ hoe kun je ervoor zorgen dat je op tijd op school bent? ○ hoe is het je al eens eerder gelukt om een boek uit te lezen? 	Hoofdstuk 3 'cliënten vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)

Progressiegericht werken in de klas	Hoe je dat kunt doen	Meer te weten komen?
Duidelijke procesafspraken maken	<ul style="list-style-type: none"> ○ volgende week hoor ik graag even van je hoe het je is gelukt om elke dag op tijd op school te zijn ○ morgen hoor ik graag even van je welk boek je hebt gekozen om te lezen ○ wat ga je de komende week doen om je goed te blijven concentreren in de les? 	Sociaal wenselijke antwoorden
Positieve verwachting creëren dat de leerling het voor elkaar gaat krijgen	<ul style="list-style-type: none"> ○ klinkt als een goed idee van je om dat te gaan doen ○ dat zou wel eens goed kunnen werken ○ loop je maandag even langs om me te vertellen hoe het je is gelukt om dat verslag af te maken? 	
Duidelijkheid met vriendelijkheid combineren (en een boze, verwijtende of autoritaire toon vermijden)	<ul style="list-style-type: none"> ○ ja, begrijpelijk dat je er tegen opziet, dat is ook de reden dat om het er even met je over te hebben...de bedoeling is dat je over drie weken je boekpresentatie houdt en dit gesprek is bedoeld om je ideeën te horen hoe je dat kunt gaan aanpakken ○ als je de les saai vindt is het natuurlijk extra moeilijk om je te blijven concentreren...dus hoe zou je dat toch voor elkaar kunnen krijgen? 	
HELPEN		
Laten merken dat je beschikbaar bent om te helpen	<ul style="list-style-type: none"> ○ als je wilt dat ik even met je meedenk, laat je het dan weten? ○ ik ben beschikbaar om even wat uit te leggen als je dat graag wilt ○ is het aan het lukken? 	Hoofdstuk 3 'clients vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)
Hulp bieden wanneer de leerling daar om vraagt	<ul style="list-style-type: none"> ○ natuurlijk help ik je even op weg.... ○ waar kan ik je mee helpen? ○ hoe kan ik je helpen? 	Hoofdstuk 3 'clients vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)

Progressiegericht werken in de klas	Hoe je dat kunt doen	Meer te weten komen?
Onderzoeken wat de leerling nu moeilijk vindt	<ul style="list-style-type: none"> ○ wat is je onduidelijk? ○ wat is er lastig voor je? ○ wat begrijp je nog niet goed? 	Hoofdstuk 3 'clients vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)
Verhelderen wat de leerling wil bereiken	<ul style="list-style-type: none"> ○ wat wil je graag beter kunnen? ○ wat wil je leren? ○ wat wil je bereiken? ○ wat wil je leren begrijpen? ○ wat wil je duidelijker snappen? 	Hoofdstuk 3 'clients vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)
Aandacht besteden aan wat de leerling al goed weet en kan	<ul style="list-style-type: none"> ○ dus opgave 1 tot en met 6 lukken je al goed, en nu wil je ook graag opgave 7 kunnen maken ○ wat weet je al? ○ wat is je al duidelijk? 	Hoofdstuk 3 'clients vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)
De leerling laten ontdekken wat voor hem werkt om progressie te boeken	<ul style="list-style-type: none"> ○ hoe is het je al eens eerder gelukt? ○ hoe heb je dit soort opgaven al eens eerder weten op te lossen? ○ wat weet je al over wat goed werkt bij dit soort opdrachten? 	Hoofdstuk 3 'clients vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)
De leerling helpen een concrete stap vooruit te bedenken	<ul style="list-style-type: none"> ○ wat ga je nu als eerste doen? ○ hoe ga je er nu mee verder? ○ welke stap ga je nu als eerste zetten? ○ dus hoe ga je het nu aanpakken? 	Hoofdstuk 3 'clients vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)
Positieve verwachting creëren dat de leerling het voor elkaar gaat krijgen	<ul style="list-style-type: none"> ○ dat zou wel eens goed kunnen gaan werken ○ klinkt goed! ○ goed idee van je! ○ prima! ○ dat heb je goed bedacht ○ als je het zo gaat aanpakken denk ik dat je het voor elkaar gaat krijgen ○ je doet goed je best, dus ik vermoed dat het je wel gaat lukken 	Hoofdstuk 3 'clients vooruit helpen' in Ontwikkel je Mindset (boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)
SWITCHEN TUSSEN ROLLEN		
Herkennen wanneer sturen, helpen, instrueren en trainen aan de orde is in de klas	<ul style="list-style-type: none"> ○ STUREN: jij hebt een progressieverwachting van de leerling en de 	Zie hoofdstuk 2 Ontwikkel je Mindset, Basisinterventies

Progressiegericht werken in de klas	Hoe je dat kunt doen	Meer te weten komen?
	leerling mag zelf bepalen hoe hij die progressie gaat bereiken <ul style="list-style-type: none"> ○ HELPEN: via vragen help je de leerling er achter te komen wat hij wil bereiken en wat voor hem werkt om dat te bereiken ○ TRAINEN: met jouw tips en uitleg ondersteun je de student zodat hij de door hemzelf gekozen doelen weet te bereiken ○ INSTRUEREN: jij hebt een progressieverwachting van de leerling en de manier waarop hij daaraan moet gaan voldoen is ook voorgeschreven 	(boek beschikbaar bij intervisiebegeleiders)
FEEDBACK & GROEIMINDSET STIMULEREN		
Procesfeedback bij een fout	<ul style="list-style-type: none"> ○ kijk nog eens hoe je tot je antwoord bent gekomen ○ ik kan me voorstellen dat je die fout niet opnieuw wilt maken, hoe zou je het de volgende keer beter kunnen aanpakken? ○ kun je in je presentatie nog wat beter uitleggen wat het thema van het boek is? ○ De volgende stap is dat je de hoofdletters goed gaat gebruiken ○ Dagen van de week schrijven we alleen met een hoofdletter aan het begin van een zin. Kijk je werk nog eens na of je dat overal goed hebt gedaan. 	Hoe geef je procesfeedback?
Procescomplimenten	<ul style="list-style-type: none"> ○ goed aangepakt! ○ dat was een duidelijke presentatie, je hebt er zeker veel aandacht aan besteed ○ hoe heb je dat zo goed voor elkaar gekregen? ○ mooi resultaat! Hoe is je dat gelukt? 	Zelfvertrouwen erin pompen verlaagt het zelfvertrouwen
Feed-up: waar ga ik heen?	<ul style="list-style-type: none"> ○ deze les leer je vermenigvuldigen ○ je gaat deze les met spelling oefenen 	Progressiegerichte feedback
Feedback: hoe ben ik het nu aan het doen?	<ul style="list-style-type: none"> ○ som 1 en 3 zijn al goed, bij som 2 moet je nog even goed controleren waar je een fout 	Feedback over de progressie van de leerling

Progressiegericht werken in de klas	Hoe je dat kunt doen	Meer te weten komen?
	hebt gemaakt <ul style="list-style-type: none"> ○ de eerste vier alinea's zijn foutloos, mooi zo! In alinea 5 moet je de d's en t's nog verbeteren 	
Feed forward: wat is mijn volgende stap?	<ul style="list-style-type: none"> ○ bestudeer je de vermenigvuldigingsregels nog even voor je de volgende opgave maakt? ○ kijk nog eens naar de spellingsregels van de d's en de t's ○ je volgende stap is om foutloos te leren spellen ○ je volgende stap is om een enthousiaste sollicitatiebrief te leren schrijven ○ nu is het belangrijk dat je gaat zoeken naar een stageplaats 	
Drie samenhangende groeimindsetinterventies	<ul style="list-style-type: none"> ○ erkennen van het perspectief van de leerling: ja je vindt het moeilijk hè ○ normaliseren: Nederlandse spelling is ook ingewikkeld, veel leerlingen vinden het lastige stof, rekenen is ook een moeilijk vak ○ positieve verwachting creëren: als je een paar keer oefent wordt het steeds makkelijker; wat wij vaak zien is dat als leerlingen een paar maanden bezig zijn en een goede manier hebben gevonden om te leren, de resultaten ook beter worden; veel leerlingen merken dat als ze goed oefenen het vak steeds leuker wordt 	Drie samenhangende groeimindsetinterventies

Literatuur

- Amabile, T. & S. Kramer (2011), *The progress principle. Using small wins to ignite joy, engagement and creativity at work.* Boston (MA), Harvard Business Review Press.
- Dweck, C.S. (1999), *Self-theories. Their role in motivation, personality and development.*
- Elliot, A.J. & C.S. Dweck (2007), *Handbook of competence and motivation.* New York/London, Guilford Press.
- Grant Halvorson, H. (2012), *Succeed. How we can reach our goals.* London, Plume, Penguin Books.
- Hattie, J. & H. Timperley (2007), 'The Power of Feedback'. In: *Review Of Educational Research*, March 2007, vol. 77, no. 1, p. 81-112.
- Heslin, P.A. & D. VandeWalle (2008), 'Managers' Implicit Assumptions About Personnel'. In: *Current directions in psychological sciences*, Vol. 17, number 3.
- Heslin, P.A. & D. VandeWalle (2009), 'Performance Appraisal Procedural Justice: The Role of a Manager's Implicit Person Theory'. In: *Journal of Management*, 2009. DOI: 10.1177/014920630934289.
- Ryan, R.M. & Deci, E.L., (2017) *Selfdetermination theory, basic psychological needs in motivation, development and wellness.* The Guilford Press, new York
- Schlundt Bodien, G.L. (2014), *Ontwikkel je Mindset.* Culemborg, Van Duuren Psychologie.
- Schlundt Bodien, G.L. (2016), *Hersenvitaminen, meer succes met de groeimindsetmix.* Culemborg, uitgeverij AnderZ
- Schlundt Bodien, G.L. (2013), *Progressie door zelfcoaching.* Culemborg, Van Duuren Psychologie.
- Visser, C.F. (2013), *Progressiegericht werken. Oplossingsgericht vooruit.* Driebergen, JustinTime Books.
- Visser, C.F. (2016). *Progressiegericht werken. Betekenisvolle progressie (2e druk).* Driebergen: Just-in-Time Books.
- Visser, C.F. (2017). *De psychologie van progressie. Kiezen voor vooruitgang (2e druk).* Driebergen: Just-in-Time Books.